

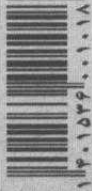

آشنایی با صحیفه سجادیه
ادعیه و زیارات مأثوره
www.ketab.ir

حجت الاسلام دکتر احمد غلامعلی

استاد یار دانشگاه قرآن و حدیث

سرشناسه	: غلامعلی، احمد، ۱۳۴۸ -
عنوان فروردادی	: صحیفه سجاده، تفسیر، شرح
عنوان و نام پدیدآور	: آشنایی با صحیفه سجاده، ادعیه و زیارت ماثوره امام احمد غلامعلی، ویراستار احمد ربانی خواه
مشخصات نشر	: قم - موسسه علمی فرهنگی دارالحدیث، ۱۴۰۰
مشخصات ظاهری	: ۲۰۴ ص.
شابک	: ۹۷۸_۶۲۲_۲۰۷_۱۵۶_۱
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتاب «صحیفه سجاده، دعاها و زیارتها» در چارچوب سرفصل مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای درس دو واحدی به همین نام تدوین شده است. این کتاب در سه محور اصلی دعا، زیارت و کتاب صحیفه سجاده در پانزده درس سامان یافته است. در درس های آغازین، مفهوم دعا و رازهای همسر مانند ذکر بررسی شده است و آن گاه منابع دعایی از زمان معصومان تا امروز شمولش شده و برخی از مهم ترین منابع، گسترده تر معرفی شده است تا دانشجویان به جلوگیری هر کتاب پی ببرند.
موضوع	: علمی - بن حسین (ع)، امام چهارم (ع)، ۳۸ - ۹۴ ق. صحیفه سجاده - نقد و تفسیر
موضوع	: Ali ibn Hosayn, Imam IV. Sahifeh Sajjadih -- Criticism and interpretation
موضوع	: دعاها
موضوع	: Prayers
شماره افزوده	: علمی - بن حسین (ع)، امام چهارم (ع)، ۳۸ - ۹۴ ق. صحیفه سجاده، شرح
شماره افزوده	: Ali ibn Hosayn, Imam IV. Sahife Sajadiye. Interpretation
رده بندی کنگره	: ۱/۲۶۷BP
رده بندی دیویی	: ۷۷۲/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۳۷۸۲
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیا

دانشگاه قرآن و حدیث

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
موسسه عالی پژوهش و آموزش عالی قم

آشنایی با صحیفه سجاده، ادعیه و زیارات ماثوره

حجت الاسلام **امام محمد غلامعلی**
استادیار دانشگاه قرآن و حدیث قم

ناظر علمی: دکتر ناصر رفیعی محمدی • ویراستار: دکتر احمد ربانی خواه • صفحه آرا: مهدی خوش رفتار اکرم
ناشر: موسسه انتشاراتی دارالحدیث • چاپ: اول / ۱۴۰۰ • چاپخانه: بوستان کتاب

شمارگان: ۵۰۰ • شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۰۷-۱۵۶-۱

محل پخش: دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵ تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۰۵۲۳
فکس: ۰۲۵۳۷۷۴۰۵۷۱ / ص. پ. ۴۴۶۸ / ۳۷۱۸۵

نمایشگاه دائمی علوم حدیث (قم، خیابان معلم) مجتمع ناشران، طبقه همکف پلاک ۲۹ تلفن: ۰۲۵۳۷۷۴۰۵۴۵
شهری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی (ع) صحن کاشانی تلفن: ۵۵۹۵۲۸۶۲

<http://darolhadith.ir>

این اثر با حمایت مرکز هماهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور تدوین و به عنوان آشنایی با صحیفه سجاده، ادعیه و زیارات ماثوره رشته علوم قرآن و حدیث معرفی شده است.

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

۵۱

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
۱۴	نگاهی به کتاب
۱۵	سخنی با استادان گرامی
۱۵	سخنی با دانشجویان
۱۶	تقدیر و تشکر

درس اول: مفهوم دعا و ذکر

۱۷	اهداف درس
۱۷	واژه‌شناسی دعا
۱۸	چیستی دعا
۲۰	اهمیت دعا
۲۲	آداب دعا
۲۴	الف - پیش از دعا
۲۴	ب - هنگام دعا
۲۵	ج - پایان دعا
۲۵	اجابت دعا
۲۵	۱. زمینه‌ها
۲۶	۲. موانع
۲۷	پیوند ذکر و دعا
۳۰	چکیده
۳۱	پرسش
۳۲	برگی از صحیفه

درس دوم: منابع دعا

۳۳	اهداف درس
۳۳	کتاب‌های مهم دعا و زیارت

۳۳	الف - عصر حضور
۳۴	ب - عصر غیبت
۳۵	ج - احیاءگران فرهنگ دعا
۳۵	۱. شیخ طوسی (م ۴۶۰ ق)
۳۷	۲. ابن طاووس (م ۶۶۴ ق)
۳۸	آثار دعایی سید ابن طاووس
۳۹	۳. کفعمی (م ۹۰۵ ق)
۳۹	۴. شیخ عباس قمی (م ۱۳۵۹ ق)
۴۰	چکیده
۴۰	پرسش
۴۲	برگی از صحیفه

درس سوم: گونه‌شناسی منابع دعا

۴۳	اهداف درس
۴۳	الف - دعا‌های قرآنی
۴۵	ب - دعا‌های معصومان
۴۵	۱. موسوعه‌های دعا
۴۵	۱ - ۱. موسوعة الأدعية الجامعة
۴۶	۱ - ۲. موسوعة الأدعية
۴۶	۱ - ۳. المعجم الموضوعی لأدعية المعصومین
۴۷	ج - اختیارات
۴۷	د - الهی نامه‌ها
۴۸	چکیده
۴۹	پرسش
۵۰	برگی از صحیفه

درس چهارم: گونه‌شناسی دعا

۵۱	اهداف درس
۵۱	گونه‌شناسی
۵۱	الف - معیارهای درون متنی
۵۳	۱. دعای فردی و جمعی
۵۷	۲. دعا‌های موضوع محور
۵۷	۲ - ۱. دعای شادمانی

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

دنیای امروز عرصهٔ پیشتازی دانش و فناوری است. چه بسیار اتم‌ها که شکافته شدند، کوه‌ها برچیده شدند، انسان فضا را درمی‌نوردد و به کرات آسمانی دست‌اندازی می‌کند. در ژرفای اقیانوس تماشاخانه می‌سازد تا آبیان را به نظاره بنشیند، بیماری‌ها یکی پس از دیگری مداوا و برخی ریشه‌کن می‌شوند. مهندسان، در آسمان خراش‌ها، شکوه دانش خود را به رخ می‌کشند و افسانه‌های انسان دیروز، واقعیت‌های ملموس امروز گشته است. با این همه، آدمی آرام نیست. انسان در گریز از بی‌تابی و تلاش برای رسیدن به آرامش و شادکامی است و این را کمتر می‌یابد. در این رهگذر، عرفان‌های ساختگی هم رهنزن راه می‌شوند. هر از گاهی، کسانی بر کسی همچون خونه‌گرد می‌آیند و به نام معنویت و سیر و سلوک، آهسته آهسته بنده و بردهٔ مراد خود ساختهٔ خویش می‌شوند.

هر ساعت از نوبله‌ای با بت پرستی می‌رود ^{تو خدای پر ما عرضه کن تا بشکنیم اصنام را}

در این میان دست هدایت الهی برخی را به سوی کانون معنویت می‌کشاند و گاه اندیشمندی پیدا می‌شود که «صحیفهٔ سجادیه» او را به شگفتی وادارد. دعاها و نیایش‌هایی که بند از انسان می‌گشاید و او را به سوی خود می‌کشد و آزادی و آزادگی را معنا می‌بخشد. هم‌نشینی با صحیفهٔ سجادیه و هم‌نوایی با سوز و شور عاشقانه‌اش، نیروی معنوی نهفته در درون آدمی را آزاد می‌کند، باورها را استوار می‌گرداند، اخلاق را بهبود می‌بخشد و انسانی می‌سازد که عالمانه بیندیشد و عاشقانه بزند. اندک درنگ در صحیفهٔ سجادیه می‌نمایاند که واژه‌های جواهر نشان و مرواریدسان هر دعا، هنرمندانه در کنار هم نشانده شده‌اند تا گردن‌بند زیبایی آموزه‌های دین و تاج زرین ارزش‌های والای اخلاقی را به نمایش گزارند. رهبر معظم انقلاب اسلامی حضرت آیت الله خامنه‌ای در گفت و شنودی با جوانان دربارهٔ

صحیفه سجادیه فرمودند: «مفاهیم و معارفی که در صحیفه سجادیه است، به قدری زیباست که انسان گاهی اوقات حیرت می‌کند این چه ذهنی است، چه مغزی است که اینها را توانسته است کنار هم بنشانند و چنین تعبیراتی را درست کند»^۱.

نگاهی به کتاب

کتاب «صحیفه سجادیه، دعاها و زیارت‌ها» در چارچوب سرفصل مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فناوری برای درس دو واحدی به همین نام تدوین شده است. این کتاب در سه محور اصلی دعا، زیارت و کتاب صحیفه سجادیه در پانزده درس سامان یافته است. در درس‌های آغازین، مفهوم دعا و واژه‌های همسو مانند ذکر بررسی شده است و آنگاه منابع دعایی از زمان معصومان علیهم‌السلام تا امروز شمارش شده و برخی از مهم‌ترین منابع، گسترده‌تر معرفی شده است تا دانشجویان به جایگاه هر کتاب پی ببرند.

در گونه‌شناسی، جدایی و هم‌سویی هر گونه را با گونه‌های همانند برشمرده‌ایم. در یک درس منابع دعایی، گونه‌شناسی شده است تا دانشجویان بتوانند با توجه به نیاز خود از هر منبعی به نیکویی بهره ببرند. در درس دیگر دعاها بر اساس همسانی‌هایی مانند گوینده دعا، زمان و مکان دعا و ... گونه‌شناسی شده است. بدین سان دانشجویان علاقمند به راحتی می‌توانند منبع یا متن دعای مناسب با گرایش خود را بیابند.

درس پنجم و ششم درباره زندگی و زمانه امام سجاده علیه‌السلام است. تلاش‌های فرهنگی، اجتماعی ایشان و یاران وفادارشان به عنوان جهاد امام سجاده علیه‌السلام معرفی شده است تا کوشش‌های ایشان در پایه‌گذاری اندیشه شیعی در فضای ترس‌آلود امویان نمایان شود. این دو درس زمینه پدیداری و گسترش و پایداری صحیفه سجادیه را نشان می‌دهد. درس هفتم و هشتم، تبار و اعتبار صحیفه سجادیه، مفهوم آن، چگونگی پیدایی و اصالت نسخه در دسترس کنونی را می‌نمایاند. درس نهم تا یازدهم به معرفی مهم‌ترین شرح‌های صحیفه سجادیه، سبک دعا‌های این کتاب و مراحل فهم آن پرداخته است. یک درس نیز، چگونگی کاربرد شیوه فهم دعا در

۱. حدیث ولایت (نرم افزار)، مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، قم: مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی (دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای مد ظله العالی)، بیانات، سال ۱۳۷۶، ۱۴/۱۱/۷۶.

برخی، دعاها و زیارت‌های بر جای مانده از معصومان علیهم‌السلام سبب گوشه‌گیری و تنهایی نیست. دعا انسان خداپاور را در عرصه‌های دشوار زندگی در صحنه نگاه می‌دارد و از او انسانی مسئولیت‌پذیر می‌آفریند. از این رو در آموزه‌های دعا و زیارت، به ویژه دعا‌های صحیفه سجادیه بیشتر دقت کنید. در برخی دعاها، فهرستی از اخلاق شایسته و تلاش‌های مؤمنان گزارش شده است که الگویی برای زیست دینی در وضعیت دشوار است. خوشبختانه دعا‌های صحیفه سجادیه فراوان و با حالات گوناگون انسان سازگار است؛ از این رو ترجمه روانی از صحیفه را انتخاب کنید و با آن همراه و دمخور باشید. رخ نمودن پرسش و ابهام در هنگام مطالعه دعا‌های صحیفه را غنیمت شمارید و آن را با استادان در میان گذارید تا شرحی مناسب بیابید و پاسخ خود را دریابید.

تقدیر و تشکر

کتاب «صحیفه سجادیه، دعاها و زیارت‌ها» ره‌آورد تجمیع رشته‌های علوم قرآن و حدیث است که در دوران مسئولیت آقای دکتر ابراهیم‌فضل خوش‌منش در مرکز هماهنگی و توسعه پژوهش و آموزش عالی قرآنی کشور و پیگیری آقای دکتر سیدحمیدرضا میرعظیمی ریاست کنونی مرکز به انجام رسید. از این رو شایسته است از تلاش و دغدغه مؤمنانه ایشان و همکارانشان در وزارت علوم، تحقیقات و فناوری صمیمانه تشکر و قدردانی کنم. ریزبینی‌های اندیشمندانه، خدشه‌های علمی و پیگیری و نظارت استاد عزیزم حجت‌الاسلام و المسلمین آقای عبدالهادی مسعودی در این اثر مشهود است. ارزیابی علمی کتاب بر عهده فرهیخته نام‌آشنا حجت‌الاسلام دکتر ناصر رفیعی بود که نکته‌های علمی ایشان در سراسر کتاب اعمال شد. سرانجام از دوستان عزیزم: ویراستار جوان و عالم آقای دکتر احمد ربانی‌خواه و مدیریت اجرایی حجت‌الاسلام و المسلمین حاج سید مرتضی طبائی قدردانی می‌کنم که بدون همیاری آنان این اثر به انجام نمی‌رسید. از خدای عزیز می‌خواهم در سراسر زندگی ایشان را موفق و پیروز گرداند.

احمد غلامعلی

۱۲ بهمن ۱۳۹۹

سالروز ورود امام عزیز به میهن اسلامی